

Микола ЯКИМЧУК

перший проректор Національної академії прокуратури України, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України

УДК 344

ВЗАЄМОДІЯ НАУКОВЦІВ ТА ПРАКТИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ПІД ЧАС ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ПРОКУРОРІВ І СЛІДЧИХ ВІЙСЬКОВИХ ПРОКУРАТУР

Національна безпека України забезпечується завдяки чіткій та злагодженій діяльності багатьох державних органів, серед яких в особливий період центральне місце посідають воєнна організація нашої держави та військові правоохоронні органи. Саме забезпечення дотримання принципів демократичної держави в умовах неоголошеної війни пов'язане із верховенством закону та дотриманням прав людини, у тому числі шляхом застосування наданих повноважень військовими прокурорами.

У зв'язку з наявністю суттєвих зовнішніх та внутрішніх ризиків і загроз для української державності військова прокуратура перебуває і ще довго перебуватиме на передньому краї протидії злочинності, ефективно реалізуючи функції, передбачені Конституцією та законодавством України, у взаємодії з органами державної влади, військового управління, суду, громадськістю тощо [1, с. 4].

Військова прокуратура виконує функції на підставі та в порядку, передбаченому Конституцією України та Законом України «Про прокуратуру», як невід'ємна складова органів прокуратури України. Водночас її структура має враховувати як особливості діяльності

Воєнної організації України, так і специфіку завдань, забезпечення виконання яких покладено на військових службових осіб – прокурорів і слідчих.

Військовослужбовці військової прокуратури у своїй діяльності керуються Законом України «Про прокуратуру» і проходять військову службу відповідно до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» та інших законодавчих актів України, якими встановлено правові та соціальні гарантії, пенсійне, медичне та інші види забезпечення, передбачені законодавством для осіб офіцерського складу Збройних Сил України.

Військові звання вищого офіцерського складу військовослужбовцям військової прокуратури присвоюються Президентом України, інші військові звання – згідно зі встановленим законодавством порядком проходження військової служби.

Оскільки військова прокуратура є суб'єктом забезпечення воєнної безпеки України як сегмента її національної безпеки [2, с. 44–45], то цілком слушно постає питання щодо комплектування цього правоохоронного органу, у тому числі створення кадрового резерву для заміщення вакантних посад.

Підстави та порядок прийняття на службу у військову прокуратуру регулюються низкою законодавчих актів, зокрема, законами України «Про прокуратуру», «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про мобілізаційну підготовку і мобілізацію», «Про оборону України», а також іншими нормативними актами, що визначають статус відповідного військового формування. Адже згідно з п. 4 ст. 27 Закону України «Про прокуратуру» [3] військовими прокурорами призначаються громадяни з числа офіцерів, які проходять військову службу або перебувають у запасі і мають вищу юридичну освіту, за умови укладення ними контракту про проходження служби осіб офіцерського складу у військовій прокуратурі.

В окремих випадках за наказом Генерального прокурора на посади прокурорів та слідчих військової прокуратури можуть бути призначені особи, які не є військовослужбовцями і не перебувають у запасі, водночас мають вищу юридичну освіту та відповідний стаж роботи в галузі права.

У зв'язку з викладеним постає питання щодо підготовки військових прокурорів і слідчих військової прокуратури до виконання службових обов'язків.

Погоджуємося з думкою А.В. Матіоса про те, що «успішне вирішення завдань, що стоять перед органами військової прокуратури, є можливим за умови постійного удосконалення організації її діяльності, використання новітніх та інтенсивних методів роботи в умовах реформування судової гілки влади, органів прокуратури, Збройних Сил України та інших військових формувань. Значну роль у становленні військового прокурора, слідчого як ініціативних, фахових юристів та досвідчених офіцерів відіграє виконання ними службових обов'язків у районі проведення антитерористичної операції» [1, с. 5].

З метою організації належної професійної підготовки військовослужбовців військової прокуратури в Національній академії прокуратури України в 2016 році створено підрозділи, які здійснюють підвищення кваліфікації військових прокурорів та слідчих військової прокуратури, а також науково-методичне забезпечення діяльності цього військового правоохоронного органу.

Відділ підготовки та підвищення кваліфікації військових прокурорів утворено 8 липня 2016 року з метою удосконалення діяльності Національної академії прокуратури України, ефективної реалізації її завдань, визначених Законом України «Про прокуратуру». Хоча співпраця з військовими прокуратурами різних рівнів тривала і раніше [4, с. 25–27], створення окремого навчального відділу стало реакцією на потреби сучасності із забезпечення якісної професійної підготовки офіцерів військової прокуратури з урахуванням специфіки діяльності, яка ними здійснюється, а також ситуації, що склалася на сході України.

Працівники відділу забезпечують підвищення кваліфікації прокурорів та слідчих прокуратур з навчальних дисциплін «Діяльність військових прокуратур», «Діяльність прокуратури в особливих умовах», а також залучаються до навчальних занять за такими дисциплінами, як: «Підтримання прокурором публічного обвинувачення», «Прокурорська риторика», «Процесуальне керівництво досудовим розслідуванням» тощо. Окрім того, працівники відділу забезпечують виїзні заняття у Генеральній прокуратурі України, Головній військовій прокуратурі, військових прокуратурах регіонів і гарнізонів, а також територіальних прокуратурах. Для надання практичної допомоги та проведення тренінгів з жовтня 2014 року до сьогодні систематично здійснюються виїзди до прокуратур, розташованих у районі проведення антитерористичної операції. Зокрема, лише з липня 2016 по серпень 2017 року взято участь у проведенні 48 науково-методичних і науково-практичних семінарах, тренінгах, круглих столах, що проводилися в органах прокуратури України.

Протягом 2016/2017 навчального року в Академії займалися чотири потоки слухачів цієї категорії, чим уперше було запроваджено спеціалізовану підготовку саме для військовослужбовців органів прокуратури.

Фахівці відділу співпрацюють з міжнародними та національними вищими навчальними закладами та установами відповідного профілю. Зокрема, в межах курсу з виховання доброчесності та зниження ризиків корупції систематично здійснюються виступи та заняття у Національному університеті оборони України імені Івана Черняхівсько-

го. Із залученням представників відділу в Регіональному центрі з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Київській області відбулися та заплановані на майбутнє семінари-тренінги для адвокатів. На запрошення відділу для проведення занять для військових прокурорів та слідчих військових прокуратур у Національній академії прокуратури України залучаються фахівці Військового інституту та Інституту Управління державної охорони Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Військово-дипломатичної академії імені Євгенія Березняка, Міжнародного Комітету Червоного Хреста в Україні тощо.

Доброю традицією стало проведення «експертних днів» для офіцерського складу військових прокуратур, під час яких із доповідями та презентаціями виступають експерти Київського науково-дослідного інституту судових експертиз, Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України, Міжнародного інституту судових експертиз, Київської незалежної судово-експертної установи, інших експертних установ. Також за співпраці з Національним комітетом Товариства Червоного Хреста України періодично проводяться тренінги щодо оволодіння навичками надання першої медичної допомоги.

За час функціонування відділу його науково-педагогічним складом взято участь у підготовці низки праць, з-поміж яких: підручник «Підтримання прокурором публічного обвинувачення» (2017 р.); науково-практичні посібники «Кримінально-правові та кримінологічні основи забезпечення воєнної безпеки України» (2014 р.), «Організація діяльності прокурора у надзвичайних ситуаціях» (2016 р.), «Процесуальні документи прокурора у кримінальному провадженні» (2016 р.), «Процесуальне керівництво прокурором досудовим розслідуванням: організаційно-правові та криміналістичні основи» (2016 р.), «Настільна книга військового прокурора» (2017 р.), «Актуальні питання призначення та проведення експертиз» (2017 р.); навчально-практичні посібники «Організація вогневої підготовки працівників органів прокуратури для забезпечення особистої безпеки» (2016 р.), «Доказування у кримінальному

провадженні» (2017 р.), «Пам'ятка з вибухової безпеки» (2016 р.) тощо. У цих виданнях розглянуто питання реалізації військовими прокурорами конституційних функцій органів прокуратури.

Протягом 2016–2017 років працівниками відділу двічі взято участь у навчальних заходах з питань Спільної політики безпеки і оборони Європейського Союзу, що проводяться під егідою Європейського коледжу безпеки і оборони. Також забезпечено участь в інших міжнародних і всеукраїнських наукових та науково-практичних заходах.

Підвищення кваліфікації військових прокурорів відбувається у взаємодії та за сприяння представників Головної військової прокуратури, військових прокуратур регіонів та Сил антитерористичної операції. Така взаємодія полягає насамперед у обговоренні майбутніх категорій слухачів, котрі потребують підвищення кваліфікації, тематики занять, видів експертних досліджень, що детально обговорюватимуться під час «експертних днів». До проведення занять залучаються практичні працівники, які можуть дати молодим офіцерам слушні поради та відповіді на запитання, що виникають під час виконання ними службових обов'язків. Під час проведення занять запрошені прокурорські працівники наводять приклади із власної практики, що сприяє запам'ятовуванню інформації.

Взаємодіють науковці з практичними працівниками також з питань спільної методичної та наукової діяльності. Процес написання методичних рекомендацій, посібників і підручників у Національній академії прокуратури України побудовано у такий спосіб, що до колективу авторів обов'язково залучаються практичні працівники органів прокуратури. Наявність практичних прикладів у виданнях є обов'язковою умовою.

З метою покращення наукового та методичного супроводження практичної діяльності військових прокурорів та слідчих військових прокуратур 16 листопада 2016 року в Національній академії прокуратури України створено відділ науково-методичного забезпечення діяльності військових прокуратур. Цей відділ є структурним підрозділом Науково-дослідного інституту Національної академії прокуратури України.

Завдяки співпраці науковців і працівників органів прокуратури у березні 2017 року у м. Львові організовано та проведено регіональний круглий стіл «Транскордонна співпраця: проблеми та шляхи їх вирішення». Під час цього заходу розглянуто питання взаємодії правоохоронних органів, військових формувань і органів влади із забезпечення безпеки державного кордону України у регіоні Чорноморського басейну. Обговорено проблеми взаємодії українських правоохоронців із закордонними колегами, висвітлено новітні методи протидії транскордонній злочинності та іншим небезпечним факторам, що завдають шкоди національній безпеці України.

На кінець вересня 2017 року заплановано проведення другого круглого столу із зазначеної тематики, де його учасники намагатимуться більш поглиблено та ґрунтовно проаналізувати та знайти шляхи вирішення цієї проблеми.

Незважаючи на позитивні напрацювання у сфері підвищення кваліфікації вій-

ськових прокурорів, потребує вирішення питання щодо зміни алгоритму підготовки цієї категорії прокурорських працівників. Зокрема, необхідно здійснювати обов'язкове навчання уперше призначених військових прокурорів, слідчих військових прокуратур на базі Національної академії прокуратури України. Термін такого навчання міг би становити три – чотири тижні, а до проведення занять мають залучатися досвідчені науковці Академії та практичні працівники військової прокуратури.

Таким чином, професійна підготовка, підвищення кваліфікації військових прокурорів, як і науково-методична діяльність Національної академії прокуратури України, є неможливою без належної співпраці з практичними працівниками органів прокуратури. Від якості цієї взаємодії залежить не лише кінцевий науковий продукт, а й рівень професійності працівників військової прокуратури з протидії злочинності у військах.

Список використаних джерел:

1. Настільна книга військового прокурора: наук.-практ. посіб. / кол. авт. – К.: Національна академія прокуратури України, 2017. – 530 с. – (Серія «Захисник Вітчизни. Бібліотека військового прокурора»).
2. Туркот М.С. Військова складова національної безпеки України / М.С. Туркот // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2016. – № 2(44) – С. 44–51.
3. Про прокуратуру: Закон України [офіц. текст станом на 12 травня 2016 року] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
4. Присяжнюк І.І. Актуальні питання професійної підготовки військових прокурорів / І.І. Присяжнюк // Вісник прокуратури. – 2016. – № 7. – С. 25–27.

Микола ЯКИМЧУК

ВЗАЄМОДІЯ НАУКОВЦІВ ТА ПРАКТИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ПІД ЧАС ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ПРОКУРОРІВ І СЛІДЧИХ ВІЙСЬКОВИХ ПРОКУРАТУР

Розглянуто питання, пов'язані із взаємодією науковців і практичних працівників під час підвищення кваліфікації військових прокурорів та слідчих військових прокуратур. Наведено позитивні приклади такої взаємодії під час підвищення кваліфікації у Національній академії прокуратури України та у прокуратурах на місцях.

Висловлено пропозицію щодо обов'язкового навчання уперше призначених військових прокурорів і слідчих.

Ключові слова: військові прокурори; слідчі військових прокуратур; навчання; підвищення кваліфікації.

Николай ЯКИМЧУК

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ НАУЧНЫХ И ПРАКТИЧЕСКИХ РАБОТНИКОВ ВО ВРЕМЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ ВОЕННЫХ ПРОКУРОРОВ И СЛЕДОВАТЕЛЕЙ ВОЕННЫХ ПРОКУРАТУР

Рассмотрены вопросы взаимодействия научных и практических работников во время повышения квалификации военных прокуроров и следователей военных прокуратур. Приводятся примеры такого взаимодействия во время повышения квалификации в Национальной академии прокуратуры Украины, а также в прокуратурах на местах.

Высказывается мнение о необходимости обязательного обучения впервые назначенных военных прокуроров и следователей.

Ключевые слова: военные прокуроры; следователи военных прокуратур; обучение; повышение квалификации.

Mykola YAKUMCHYK

INTERACTION OF TEACHERS AND PRACTITIONERS DURING PROFESSIONAL TRAINING MILITARY PROSECUTORS AND INVESTIGATORS OF MILITARY PROSECUTORS

The article considers the issues related to the interconnections betweenb scientists and practitioners during the postgraduate certificate training of military prosecutors and investigators of military prosecutor's offices. In terms of abovementioned cooperation in the course of postgraduate certificate training at the National Prosecution Academy of Ukraine and local prosecutor`s offices, positive examples are provided.

The author proposes to conduct compulsory training for the first appointed military prosecutors and investigators.

Keywords: military prosecutors; investigators of military prosecutors; training; professional preparation.

